

Yttrande över Valfärdsutredningens betänkande - Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Utredningens uppdrag omfattar stora delar av den privat utförda välfärden (som har offentlig finansiering), som skola, äldreomsorg, hälso- och sjukvård. HVB-verksamhet och annan verksamhet enligt SoL och LSS ingår också. Däremot omfattas inte tandvården. I Landstinget Västernorrlands yttrande lämnas främst synpunkter utifrån landstingets ansvarsområde, dvs. hälso- och sjukvård.

Utredningen innehåller en omfattande beskrivning och analys av den offentligt finansierade välfärden som marknad. Betänkandet innehåller också en genomgång av historiken kring privata utförare, nuvarande reglering inom välfärdsområdet och en intressant internationell utblick (främst riktat mot Norden).

Kommittédirektiven omfattar förutom själva vinstregleringsfrågan även områden som t.ex. ett flexiblare regelverk för upphandling, kapitalförsörjning för idéburna aktörer, och en förändrad lag om valfrihetssystem.

Landstinget delar utredningens bedömning att det behövs en vinstreglering inom skola, vård och omsorg. Möjligheten att göra obegränsade vinstuttag riskerar att påverka både kvaliteten och styrningen av välfärden negativt. Vinstuttagen kan också hota verksamhetens legitimitet och leda till bristande mångfald.

I betänkandet argumenteras utförligt kring det vägval som utredningens förslag innebär. Utredningen menar att lönsamheten i många fall är för hög, att välfärdsystemets legitimitet med gemensam finansiering och högt skattetryck kan ifrågasättas om vinstutdelningen från företagen uppfattas som orimlig.

Landstinget delar utredningens uppfattning att vinstbegränsning är motiverat utifrån det faktum att välfärdsområdet inte "en vanlig marknad", dvs. där utbud och efterfrågan inte får fullt genomslag, utan där tilldelning utifrån behov och solidarisk finansiering i stor utsträckning styr fördelningen av resurser.

Nedan följer landstingets mer konkreta synpunkter på utredningens förslag.

Reglering bör ske genom tillstånd

Utredningen argumenterar för att vinstbegränsningskravet bör införas inom ramen för en tillståndsprocess. Ett sådant tillstånd blir därmed en förutsättning för att kunna erhålla offentlig finansiering.

Betänkandet går igenom de alternativa lösningar som skulle kunna uppnå samma syfte. Dit hör till exempel krav på syftesparagraf i välfärdsbolagens bolagsordningar, begränsning av utdelning och högre kvalitetskrav på t.ex. personaltäthet. Utredningen argumenterar väl för att de alternativa möjligheterna att reglera vinsterna inte fullt ut kan uppnå den effekt som utredningens huvudförslag uppnår.

Ett tillståndsförfarande är mest lämpligt givet att utredningen ser att olika associationsformer ska kunna ta emot offentlig finansiering. Nackdelen är den ökade administration som förslaget innebär, både för myndigheter och utförare. Men landstinget delar här utredningens uppfattning att den ökade administrationen får anses som rimlig i förhållande till de målsättningar som regleringen är tänkt att uppnå. Administrationskostnaderna måste vägas mot ordning och reda i företag som mottar offentlig finansiering.

Närmare om kravet på tillstånd

Utredningen föreslår att endast företag och organisationer som kan visa att offentliga medel, utöver ett tillåtet rörelseresultat, kommer att gå till den verksamhet de är avsedda för ska få tillstånd att motta offentlig finansiering. Verksamhet som omfattas av krav på tillstånd ska bedrivas i en separat juridisk person.

Här kan det konstateras att om verksamhet kan bedrivas under olika förutsättningar och med olika finansiering, så finns risken för sammanblandning av medel mellan olika typer av verksamhet. Mot bakgrund av utredningens övergripande målsättning, så är förslaget sannolikt ett effektivt sätt att förhindra att offentliga medel går till icke avsedda ändamål.

Aktörernas rörelseresultat ska begränsas

Utredningens förslag innebär att en juridisk persons rörelseresultat ska begränsas till en andel av det operativa kapitalet som fanns i den juridiska personen vid årets ingång. Det tillåtna rörelseresultatet beräknas som en avkastningsränta på operativt kapital. Inga värdeöverföringar från den juridiska personen får göras utöver det högst tillåtna rörelseresultatet.

Givet den övergripande målsättningen att begränsa vinster hos privata utförare inom den offentligt bedrivna välfärden, så är utredningens förslag det mest lämpliga. Utredningen argumenterar väl för att alternativet – en utdelningsbegränsning – i praktiken innebär alltför stora möjligheter att bygga upp överskott i verksamheterna.

Landstinget tillstyrker även förslaget att regelverket ska kunna kompensera för ett negativt rörelseresultat, så att privata verksamheter kan parera för

uppstartskostnader eller tillfälliga nedgångar i lönsamheten. Regelverket behöver kunna medge viss flexibilitet och rimliga förutsättningar för nyföretagande.

Åtgärder för att förhindra kringgående av regler

Landstinget Västernorrland ställer sig bakom förslagen som syftar till att inga värdeöverföringar får göras utöver det tillåtna rörelseresultatet. Detsamma gäller det förslag som innebär att välfärdsverksamhet alltid ska drivas inom en separat juridisk person, vilket förhindrar en sammanblandning med annan verksamhet (som inte mottar offentlig finansiering).

Konsekvenser av förslaget

Landstinget Västernorrland anser att utredningens förslag hade vunnit på att en mer genomgripande konsekvensanalys vad beträffar effekterna på privata utförarens vilja att fortsätta driva verksamhet under en fastlagd vinstbegränsning.

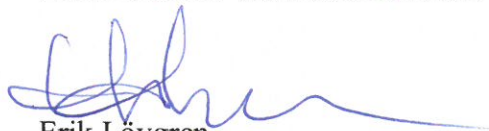
Utredningen å sin sida menar att de flesta privata utförare kommer att fortsätta bedriva sin verksamhet, även efter att nytt regelverk är på plats. Men utredningen presenterar här i huvudsak resonemang och bedömningar, och mindre av fakta och statistik. Till betänkandets försvar ska det sägas att det finns en redogörelse för svårigheterna att i förväg bedöma effekterna av förslaget.

Men det finns ändå en risk att landstingen och andra huvudmän tvingas bygga upp en till stora delar ny verksamhet i egen regi, om ett ökat antal privata utförare drar sig ur valfrihetssystemen.

Utredningen pekar på att det är en situation som hanteras löpande även inom dagens system. Det är visserligen ett riktigt konstaterande. Men efter införandet av ett nytt regelverk kan det inte uteslutas att utvecklingen medför ett ökat antal utträden ur t.ex. primärvårdens valfrihetssystem.

En sådan situation skulle kunna innebära vissa tillfälliga – men inte försumbara – merkostnader för landsting och regioner. Regeringen bör i samband med att ett förslag lämnas till riksdagen återkomma med en förnyad analys och ett förslag till reglering enligt finansieringsprincipen.

LANDSTINGET VÄSTERNORRLAND

Erik Lövgren
Regionstyrelsens ordförande

Inger Bergström
Regiondirektör

§ 37 Yttrande över remiss, Valfärdsutredningens betänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Diarienummer: 16LS10653
Ärendeansvarig: Peter Löthman
Handläggare: Henric Kjellberg

Ärendebeskrivning

Landstinget Västernorrland har beretts tillfälle att yttra sig över Valfärdsutredningens delbetänkande – Ordning och reda i välfärden.

Privata utförarens möjligheter att göra vinst på offentligt finansierade välfärdstjänster är i grunden en fråga om fördelningen av ägande och makt mellan den offentliga respektive den privata sektorn. Utredningens uppdrag tar i den meningen sikte på en grundläggande ideologisk fråga. Något objektiva svar på hur denna fördelning ska se ut är därmed inte möjligt att presentera. Inställningen till utredningens huvuduppdrag är ytterst en fråga om ideologi och människosyn.

Utredningens uppdrag är mycket omfattande och avser i princip all privat välfärdsverksamhet som bedrivs med offentlig finansiering. Tandvården ingår dock inte i uppdraget. I Landstinget Västernorrlands yttrande lämnas i huvudsak synpunkter utifrån landstingets ansvarsområde, dvs. hälso- och sjukvård.

Förslaget till yttrande innebär att landstinget delar utredningens bedömning att det behövs en vinstreglering inom skola, vård och omsorg. Landstinget ställer sig bakom de resonemang som gör gällande att möjligheten att göra obegränsade vinstuttag riskerar att påverka både kvaliteten och styrningen av välfärden negativt. Vinstuttagen bedöms också kunna hota verksamhetens legitimitet och leda till bristande mångfald.

Landstinget föreslås vidare dela utredningens uppfattning att vinstbegränsning är motiverat utifrån det faktum att välfärdsområdet inte är "en vanlig marknad", dvs. där utbud och efterfrågan inte får fullt genomslag, utan där tilldelning utifrån behov och solidarisk finansiering i stor utsträckning styr fördelningen av resurser. Betänkandets huvudförslag – en vinstbegränsning för privata utförare och ett nytt tillståndsförfarande – tillstyrks mot denna bakgrund i förslaget till yttrande.

Beslutsunderlag

Betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78), **bilaga 2**
Yttrande över Valfärdsutredningens betänkande - Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78), **bilaga 3**

Ordförandens sign 	Justerandens sign 	Exp den	Utdragsbestyrkande
--	--	---------	--------------------

Beredning

Finansutskottet den 31 januari 2017 § 28

Yrkanden

Ingeborg Wiksten (L), Per Wahlberg (M), Elisabet Gisslin Burman (M) Hans Hedlund (C), Mona Hammarstedt (KD) Mats Hellhoff (SD) yrkar avslag till Finansutskottets förslag samt bifall till Hans Hedlunds förslag till yttrande. **Bilaga 3a**

Annicka Burman (V), Eva Andersson (MP), Christer Sonidsson (S) yrkar bifall till Finansutskottets förslag.

Proposition

Ordförande ställer Finansutskottets förslag mot Hans Hedlund (C) m.fl. yrkande och finner att Finansutskottets förslag bifallits.

Beslut:

Regionstyrelsen beslutar på Finansutskottets förslag

att avge ”Yttrande över Valfärdsutredningens betänkande - Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)”.

Reservationer

Ingeborg Wiksten (L), Per Wahlberg (M), Elisabet Gisslin Burman (M) Hans Hedlund (C), Mona Hammarstedt (KD) Mats Hellhoff (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Ordförandens sign 	Justerandens sign 	Exp den	Utdragsbestyrkande
--	--	---------	--------------------